

Jaarrekening 2018 Westlands Museum Stichting Streek- en Tuinbouwhistorie Westland

Versie 1.0

Datum 13 maart 2019
Status Definitief

Colofon

Versie 1.0
Contactpersoon P. van Leerdam
T 0174-621084

Secretariaat van de Stichting
Streek- en Tuinbouwhistorie Westland
p/a Westlands Museum voor Streek- en Tuinbouwhistorie
Middel Broekweg 154
2675 KL Honselersdijk

Auteurs A.A.G. Immerzeel
L.J. Spaargaren
Joop van Raaij

Inhoud

1	Jaarverslag 2018	4
2	Jaarrekening	14
2.1	Grondslagen voor de waardering en resultaatsbepaling	14
2.2	Balans	15
2.3	Toelichting op de balans	17
2.4	Exploitatierekening.....	19
2.5	Toelichting op de exploitatierekening.....	21
2.6	Aanvullende informatie materiële vaste activa	22

1 Jaarverslag 2018

Doelstelling Stichting Streek- en Tuinbouwhistorie Westland

De op 17 mei 1991 opgerichte Stichting Streek- en Tuinbouwhistorie Westland (SSTW) heeft statutair ten doel het verwerven, beheren en exploiteren van een centrale vestiging ten dienste van het streek- en tuinbouwhistorisch werk in het Westland, alsmede alle overige zaken die met de streek- en tuinbouwhistorie verband houden of daaraan bevorderlijk kunnen zijn, en het anderszins scheppen van mogelijkheden tot het ontwikkelen van activiteiten ten behoeve van het hiervoor omschreven doel.

Ter verwezenlijking van deze doelstelling bestuurt en beheert de SSTW het Westlands Museum voor Streek- en Tuinbouwhistorie, Middel Broekweg 154, 2675 KL Honselersdijk.

Samenstelling bestuur

In het jaar 2018 bestond het bestuur uit:

de heer mr. J.A. Prins	voorzitter
de heer ing. P. van Leerdam	secretaris
de heer J.M. van Raaij	penningmeester
de heer A.P.M.A. Arkesteijn	bestuurslid
de heer L. Noordam	bestuurslid
de heer J. N.F. van Straalen	bestuurslid

Personeel

Eind 2018 waren in dienst van de SSTW de heer drs. A.A.G. Immerzeel en de heer G.C.L. van Gaalen.

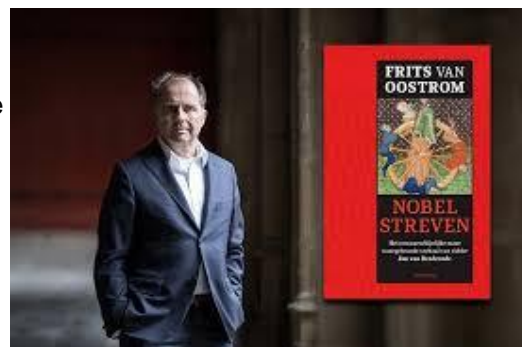
Vrijwilligers

Per 31 december 2018 waren 93 vrijwilligers ingeschreven bij de SSTW. In 2018 is tweemaal vrijwilligers-overleg geweest. Elf personen uit het vrijwilligerscorps verzorgen rondleidingen in het museum.

Donateurs

Eind 2018 bedroeg het aantal donateurs van de SSTW 562 (2017: 583) en in 2018 is €14.633 (2017: 14.926) ontvangen aan donateurbijdrage (daling van 2% ten opzichte van vorig jaar).

Het Westlands Museum organiseerde, in samenwerking met het genootschap Oud-Westland, haar jaarlijkse donateursavond op woensdag 12 december in gebouw De Rank in De Lier. De lezing werd gegeven door prof. dr. Frits van Oostrom (1953) sinds 2002 universiteits-hoogleraar te Utrecht. Hij won de AKO Literatuur-prijs en was daarnaast voorzitter van de commissie die de Canon van Nederland ontwierp. Eerder verscheen van zijn hand 'Het woord van eer, Maerlants wereld'. Van Oostrom vertelde over zijn boek 'Nobel streven' en sprak hij over zijn betrokkenheid bij het opstellen van de canon van de Nederlandse geschiedenis. 'Nobel streven' handelt over het leven van ridder Jan van Brederode, die een belangrijke tekst uit het Frans vertaalde in het Middeleeuws Nederlands. De tekst van Jan van Brederode is een unieke bron voor het leven in die tijd.

Balans en exploitatierekening

Balans:

De toename van de geldmiddelen van €34.006 eind 2017 naar €71.017 is veroorzaakt door de toename van voorziening grootonderhoud en het behaalde positief resultaat. Het saldo van geldmiddelen is hoog. De reden is dat hier schulden tegen overstaan die leiden tot uitgaven in de toekomst.

Na toevoeging van het resultaat over 2018 stijgt het stichtingsvermogen van negatief eind 2017 €10.377 naar een positief vermogen eind 2018 €3.694.

Bij een positief vermogen > €5.000 kan het bestuur een deel toewijzen aan bestemmingsreserve.

Exploitatierekening

2018 is een goed financieel jaar geweest voor het museum, ondanks tegenvallende entreegelden bezoekers en bestedingen aan consumpties. Het resultaat is gestegen van een winst van €6.686 in 2017 naar een winst van €14.070. De tegenvallende entreegelden en consumpties (daling van €15.502 21,9%) en de stijging van Presentaties (werving) in verband met ontwikkelen nieuwe website is ruim gecompenseerd met de sterke daling van de "Salarissen, sociale lasten en pensioenen". Het gemiddelde personeel in dienst is gedaald van vte 2,8 in 2017 naar vte 1,8 in 2018. De vrijgevallen functie van de tuinchef is door een vrijwilliger opgevuld.

De doelstelling voor de exploitatie over 2019 is dat er net zoals 2018 een positief resultaat wordt behaald.

Blad 'Westlands Streekhistorie'

Het blad 'Westlands Streekhistorie', dat allerlei nieuws en wetenswaardigheden betreffende het museum en de Westlandse geschiedenis onder de aandacht brengt, verscheen in 2018 viermaal. De redactiecommissie van de SSTW verzorgt en is verantwoordelijk voor de redactionele inhoud van het blad. Het tijdschrift, dat een oplage van 850 exemplaren heeft, wordt gratis toegezonden aan donateurs, vrijwilligers, gemeenten, archieven, scholen en bibliotheken. Het restant wordt in het museum te koop aangeboden.

Registratie museum

Het Westlands Museum is sinds 2001 een geregistreerd museum. De museumregistratie heeft ten doel het zichtbaar maken, bewaken en verbeteren van de kwaliteit van de Nederlandse musea. De status van geregistreerd museum schept vertrouwen tegenover derden. Jaarlijks wordt bekeken of een museum herijkt moet worden. Voor 2018 was alles in orde en hoefde ons museum niet herijkt te worden.

Bezoek museum

In 2018 bezochten 11.471 bezoekers (2017: 12.033) het museum (betalende en niet betalende bezoekers). In 2018 is € 24.422 aan entreegelden ontvangen (2017: 30.650), dit is inclusief de opbrengsten van rondleidingen € 2.011 (2017: €3.018). Het aandeel van museumkaart is 22,9% (2017: 31,1%). De betalende bezoekers zijn met 15,4% gedaald (2017: 11,8%), in combinatie met een verschuiving van mix van bezoekers met museumkaart zijn de entreegelden met 20,3% gedaald (2017: 18,7%). Het museum verwacht veel in 2019 van de nieuwe wisseltentoonstelling 'Buitenplaatsen in de Gouden Eeuw', die opent op 26 april 2019.

De bezoeken via Bus-Idee zijn in 2018 gestabiliseerd tot 25 groepsbezoeken met een touringcar. Via 'Beleef Kwintshuil', een samenwerking van toeristische en horeca

initiatieven in en om Kwintsheul, hebben we in 2018 meerdere groepsbezoeken kunnen ontvangen.

Tentoonstellingen

In 2018 zijn er in totaal vijf verschillende wisseltentoonstellingen te zien geweest in ons museum. Drie daarvan waren nieuwe tentoonstellingen en twee daarvan waren al in 2017 geopend, maar liepen in 2018 door. Van die twee is er één, namelijk de schilderijtentoonstelling, in 2018 aangevuld en gewisseld met nieuwe en andere schilderijen.

Wisseltentoonstellingen

Naast de permanente tentoonstelling over de historie van het Westland en zijn tuinbouw vonden in 2018 vijf wisseltentoonstellingen plaats:

'Westlandse monumenten op schilderijen'. Van 25 juni 2017 tot en met 3 maart 2019. Deze tentoonstelling is samengesteld uit de eigen schilderijencollectie van het museum. De expositie is onderverdeeld in verschillende thema's, zoals kerken, molens, dorpsgezichten, buitenplaatsen en tuinbouw. Van alle Westlandse dorpen zijn schilderijen te zien, waarbij ook Hoek van Holland en Loosduinen vertegenwoordigd zijn als onderdeel van 'groot' Westland.

'Veiling-geschiedenis van het Westland'. Van 30 september 2017 tot en met 25 februari 2018 werd in de wagenshuur van het Westlands Museum een tentoonstelling georganiseerd over de geschiedenis en de ontwikkeling van alle Westlandse veilingen, aangevuld met Loosduinen en Delft.

In vroeger tijd, tot ongeveer het eind van de 19de eeuw moest de tuinder zijn producten zelf aan de man zien te brengen. Hij verkocht zijn groenten en fruit op de markt, dat kostte de tuinder veel tijd. In de 19de eeuw kwamen er opkopers die een overeenkomst sloten met de tuinder. Die opkopers gaven de tuinder een voorschot, waardoor ze erg afhankelijk werden van deze kooplied. Bij een veiling werd de prijs bepaald door vraag en aanbod en ontstond er snel een reële, economische marktprijs. De eerste veiling werd opgericht in Honselersdijk, maar al snel daarna kreeg elk Westlands dorp zijn eigen veiling. De eerste veilingen werden in de dorpscafé's gehouden, waar de tuinders hun producten uitstalden op de stamtafel of het biljart. Door het succes konden de veilingen al snel een eigen veilinggebouw stichten.

De veiling werd gehouden door middel van afslag. De verkoper of veilingmeester zette dan hoog in en riep dan snel achter elkaar steeds lagere bedragen. Op het moment dat een van de kooplieden dacht voor dat bedrag wil ik de producten kopen, dan riep hij 'mijn', daarom werd het veilen ook afmijnen genoemd. Toen de elektriciteit werd ingevoerd in het Westland kregen de

veilingen een elektrisch afmijntoestel. Dit zorgde er voor dat er sneller gewerkt kon worden en het ook niet meer kon voorkomen dat er twee of meer mensen tegelijk 'mijn' riepen.

Vanaf 1889 ontstonden er in het Westland twaalf groenteveilingen en twee bloemenveilingen. In Loosduinen en Delft waren ook veilingen, maar die zijn nooit lid

geworden van de Veilingvereniging (later Bond) Westland. Zij gingen pas samen verder met de Westlandse veilingen na de veilingfusies die vanaf 1970 plaatsvonden.

'Kunstenaar Jaap Binnendijk'. Van 24 maart tot en met 1 juli 2018 was er een expositie over kunstenaar Jaap Binnendijk. Jaap Binnendijk was een hobby-kunstenaar die op latere leeftijd Westlandse landschappen en dorpsgezichten ging tekenen. De tentoonstelling werd georganiseerd in samenwerking met de Historische Vereniging Naaldwijk-Honselersdijk.

De in 1895 geboren Binnendijk was een enthousiaste amateurtekenaar die vele plekjes in het Westland heeft getekend. Zijn tekenstijl was opvallend gedetailleerd, waardoor vaak kleine elementen van gebouwen zijn terug te vinden. Vooral in de jaren vijftig en zestig van de 20ste eeuw ging hij regelmatig op pad om mooie plekjes en herkenbare dorpsgezichten op papier te zetten. Hij maakte eerst een opzet met potlood en werkte de tekening later heel precies uit in Oost-Indische inkt.

Jaap Binnendijk werkte bij de Westlandsche Stoomtramweg Maatschappij (WSM). Zijn functie was lijnwerker en later ladingmeester. De eerste tekeningen van zijn hand die we kennen dateren van 1945.

Hij tekende in alle Westlandse plaatsen. Doordat hij zo vaak op straat zat te tekenen begon hij een bekende verschijning te worden en kreeg daardoor lokale en regionale bekendheid. Als hij ergens had plaatsgenomen op zijn krukje met het tekenbord in de aanslag, dan stond er in een mum van tijd een hele groep mensen om hem heen. Zijn realistische stijl van tekenen

sloeg aan in het Westland en hij begon hij zich toe te leggen op het tekenen van oude en vervallen huizen. Hier zaten ook veel gebouwen bij die al op de nominatie stonden om gesloopt te worden. Veel van de voorbeelden die hij tekende zijn ook daadwerkelijk in de jaren zestig en zeventig gesloopt. Hierdoor kregen Jaaps tekeningen niet alleen artistieke maar ook historische waarde. Zij geven een mooi beeld van het Westland hoe het ooit was, maar nooit meer terugkomt.

'Wij Machteld, gravin van Holland...'. Van 21 juli t/m 30 november 2018 is in het Westlands Museum een tentoonstelling te zien over het leven van gravin Machteld van Holland. Gravin Machteld heeft in de 13de eeuw een groot deel van haar leven in 's-Gravenzande gewoond. Zij heeft veel betekend voor die plaats maar ook voor het Westland.

Machteld werd omstreeks 1198 geboren als dochter van Hendrik I van Brabant. Adellijke families sloten in de Middeleeuwen politieke huwelijken om zo hun macht te vergroten. Zij was in eerste instantie getrouwd met een neef van de Duitse keizer, maar in 1214 weduwe geworden. Nog datzelfde jaar werd zij door haar vader uitgehuwelijkt aan Floris IV van Holland die toen pas vier jaar oud was. In 1224 trouwden Machteld en Floris, maar zij hadden geen vaste woonplaats. Ze trokken van grafelijk bezit naar grafelijk bezit en woonden in kastelen in Leiden, Loosduinen en 's-Gravenzande. Floris was een krijgszuchtig ridder en trok regelmatig ten strijde. Om zijn krachten met andere ridders te meten deed hij vaak mee aan een toernooi. In 1234 werd hij gedood tijdens een toernooi in Corbie in Noord-Frankrijk. Gravin Machteld werd nu voor de tweede keer weduwe en ging toen met haar kinderen in het grafelijk kasteel van 's-Gravenzande wonen. Dit kasteel bevond zich ooit in de Poelpolder bij 's-

Gravenzande. Ongeveer 20 jaar geleden zijn daarvan sporen terug gevonden aan de Nieuwe Vaart.

Gravin Machteld heeft er voor gezorgd dat 's-Gravenzande in 1238 een zelfstandige parochie werd en een eigen kerk kreeg. Ook nam zij samen met haar zoon Willem II het initiatief om gebieden in te polderen door het aanleggen van dijken. Zij hebben er o.a. voor gezorgd dat omstreeks 1240 de Maasdijk werd aangelegd, waardoor 's-Gravenzande en het Westland beschermd werden tegen overstromingen. 's-Gravenzande kreeg in 1246 stadsrechten van graaf Willem II, dit gebeurde op voorspraak van Machteld. Zij heeft dus veel betekend voor de streek en het is dan ook terecht dat er voor haar een beeld is opgericht in 's-Gravenzande.

'Van bloembollenvelden tot kassucces', 140 jaar bloementeel in het Westland. Van 15 december 2018 tot en met 16 juni 2019. Recent is zalencentrum De Leuningjes in Poeldijk volledig opgeknapt en sindsdien heet het De Veiling, vernoemd naar zijn oude functie van bloemenveiling. Dat er in het verleden twee bloemenveilingen in het Westland waren, is bij velen niet bekend. Maar dat geldt misschien nog meer voor het feit dat de bolbloementeel de eerste aanzet vormde voor de sierteel in deze streek.

Voor het Westlands Museum is dit voldoende reden om een expositie in te richten over de ontwikkeling van de sierteel in het Westland.

In de tentoonstelling wordt een beeld geschetst van de redenen waarom sierteel rond 1880 in het Westland geïntroduceerd werd en welke teelten dat betroffen. Het areaal fluctueerde in de loop der jaren, door overproductie en oorlogen. Een knellende factor voor uitbreiding vormde het stelsel van teeltvergunningen dat van 1933 tot 1967 wettelijk was ingesteld. Na die tijd is het areaal bloemen en potplanten dusdanig uitgebreid, dat inmiddels 60% van het Westlandse areaal uit sierteelproducten bestaat en een wereld-marktleiderspositie wordt ingenomen. In de expositie wordt de bezoeker meegenomen in alle ontwikkelingen gedurende 140 jaar bloementeel in het Westland.

Historische tuin

In 2018 heeft de historische tuin een nieuwe (vrijwillige) tuinchef gekregen. Oud tuinder Hans Broekhuizen uit De Lier, die al tweeënehalf jaar vrijwilliger was in de historische tuin, heeft de leiding in de tuin gekregen. Er is het afgelopen jaar hard gewerkt aan diverse opstallen. Zo is de schuur gerestaureerd en is de bestrating opgeknapt.

Zonnepanelen

In totaal is over 2017 en 2018 €13.868 aan giften en subsidies ontvangen. Fonds Westland en stichting tot Beheer van Loswal 'De Bonnen' hebben toezegging gedaan om ons voor respectievelijk €2.000 en €3.000 euro te ondersteunen in de aanschaf van de zonnepanelen. Ook de leverancier, NRG uit Poeldijk, was bereid ons voor een deel te ondersteunen.

De plaatsing is verder uitgesteld omdat het museumgebouw een gemeentelijk monument is en het niet mogelijk is om de panelen op het dak te plaatsen. Op dit

moment wordt onderzocht waar deze panelen wel kunnen worden geplaatst. Het streven is om eind 2019 deze panelen geplaatst te hebben.

Aanwinsten en schenkingen

Ook in 2018 ontving het museum weer meerdere schenkingen. De meest interessante objecten waren:

- Zo werden er door een lid van de Historische werkgroep Oud-Monster op een internetveiling in de Verenigde Staten (van Amerika) twee schilderijen gevonden die afkomstig waren uit de kunstcollectie De Fremery – Herckenrath, families van gemeentebestuurders uit 's-Gravenzande en Monster en bewoners van de buitenplaatsen Ouwendijk en Geerbron. Hier ging het om een schilderij van Caspar de Fremery en een schilderij van zijn echtgenote Hortensia Sprecher de Bernegg, de grootouders James de Fremery. In het verleden is het al drie keer eerder gelukt een schilderij van deze kunstcollectie te verwerven. Met financiële hulp van Fonds Westland is het gelukt deze schilderijen aan te kopen.
- Van Stichting tot beheer van Loswal 'De Bonnen' ontvingen wij drie originele etsen van Anton Pieck. Twee daarvan waren van het dorp Poeldijk en een van het buitengebied van Loosduinen. De etsen dateren van 1915 en zijn daarmee voorbeelden van heel vroeg werk van Anton Pieck.
- De Stichting Gifted Art uit Rotterdam heeft het herdenkingsbord van 50 jaar WSM, ontworpen door Jan Schonk en vervaardigd bij Plateelfabriek Ivora uit Gouda aangekocht en geschonken aan het museum. Het Westlands Museum had dit herdenkingsbord in bruikleen.
- Fonds Westland schonk drie schilderijen van Hubert Bekman aan het museum. Het zijn schilderijen met Westlandse tuinbouwtafereelen met tuinmuren, kassen en tuindersschuiten die beladen zijn met groenten.
- Verder werden er diverse objecten geschonken die voornamelijk met de tuinbouw te maken hebben, zoals aardbeien- en bessenmanden, een makelaar (beeldmerk van een kassenbouwer), een heel bijzondere pottenpers voor ronde potkluiten, een luikenlichter voor een schuit, een speciale spitschop van de Fabo (firma van den Bosch uit Naaldwijk), diverse prijscouranten van Westlandse zaadhandels, gebruiksaanwijzing voor een afmijntoestel (de veilingklok van veiling Westerlee), kasboeken van tuinder Bram van Marrewijk (1920-1950), een gids van de Wéhaté uit 1952, bedrijfsarchief van tuinder G. van der Hoeven (jaren 1930), prijscourant LTB (tuinbouwtoeleveringsbedrijf), bouwtekening van een tuindershuis, getuigschriften en diploma's van de tuinbouwschool, een gravure van een zaaierende tuinder, en fotoboeken van veiling 's-Gravenzande t.g.v. het 25-jarig jubileum van betaalmeeester Van den Berg (1957).
- Andere objecten, o.a. twee gietijzeren kilometerpalen en bouwtekeningen van de aanleg van de provinciale wegen in het Westland (1930), merkklap borduurwerk met daarop de familiegeschiedenis van Van der Gaag, het archief van de afdeling Westland van de politieke partij KVP.

Speciale activiteiten

Er zijn het afgelopen jaar diverse bijzondere activiteiten georganiseerd in het museum.

- BSO-arrangement, speciaal voor kinderen van de Buitenschoolse opvang. Met een speurtocht en het spelen van spelletjes op de familiezolder.
- Vogelhuisjes of nestkastjes timmeren en het geven van workshop kistjes timmeren.
- Een workshop fotografie.
- Workshops tekenen als Jaap Binnendijk.
- Meerdere workshops tekenen, schilderen en fotografie voor volwassenen en voor kinderen.
- Schildercursussen door Carel Steijn in de Historische Tuin.
- In juni was er een huwelijksvoltrekking met 100 personen in de historische tuin.
- In de zomer werd er een zogenaamde 'Kids aan de slag' in de museumtuin, georganiseerd.
- In de zomermaanden juli en augustus werden er elke vrijdag rondleidingen georganiseerd voor individuele bezoekers. In 2018 zijn er ook rondleidingen voor individuele bezoekers bij de wisseltentoonstellingen georganiseerd.
- Het museum heeft als gemeentelijk monument meegedaan met Open Monumentendag.
- De Westlandse archeologiedag met lezingen over archeologie, demonstraties prehistorisch vuur maken, aardewerk restaureren en metaaldetector-onderzoek.

In maart werd er een zogenaamd kunstdebat georganiseerd in het museum, voorafgaand aan de op 15 maart te houden gemeenteraadsverkiezingen. Om de Westlandse politieke partijen enthousiast te maken voor de oprichting van een Westlands Kunstmuseum.

Op 7 april is de tweejaarlijkse Dag voor de Erfgoedvrijwilliger in het museum georganiseerd, waarbij er een programma van lezingen en workshops over historische onderwerpen was samengesteld. Ook kon men workshops volgen voor het maken van banners of expositiepanelen en het monteren van een videofilm via een smartphone. De laatste twee workshops waren zo populair dat ze later zijn herhaald voor erfgoedvrijwilligers.

Groentesoiree in juni georganiseerd samen met de tuinvereniging Groei en Bloei. Hiervoor was een uitgebreid avondprogramma gemaakt met lezingen, demonstraties, muziek enzv.

Op maandag 8 december werd het eerste exemplaar van het boek 'De Atlantikwal in de Glazen Stad' gepresenteerd in het museum. Voorafgaand aan de presentatie was er een programma met lezingen over hetzelfde onderwerp georganiseerd. Deze bijeenkomst was met ongeveer 100 bezoekers zeer goed bezocht.

Museum op reis

Het museum wil zijn activiteiten ook buiten de museummuren laten zien. Zo zijn er dit jaar meerdere tentoonstellingen op locaties buiten het museum georganiseerd.

Bij Kom in de Kas, de jaarlijkse opendeurdagen van de Nederlandse glastuinbouw, hebben we een historische fototentoonstelling georganiseerd over de Westlandse tuinbouw.

In juni hebben we meegedaan aan de tweedaagse Slow Food market in Midden-Delfland bij Op Hodenpijl in Schipluiden en in september aan de 4-daagse zomerbloemententoonstelling in de Oude Kerk van Naaldwijk met een historische foto-expositie en vertoning van compilaties met historische Westlandse filmbeelden.

Bij de heropening van Sociaal-Cultureel Centrum 'De Leuningjes' waarvan de naam bij de heropening veranderd werd in 'De Veiling', heeft het museum een tentoonstelling georganiseerd over de geschiedenis van het gebouw en de activiteiten die daar hebben plaats gevonden. Het gebouw was vroeger een van de twee Westlandse bloemenveilingen.

De tentoonstelling over Verkeersweg 13 heeft tot medio 2018 in verzorgingshuis De Kreek in 's-Gravenzande gestaan.

Deelname aan de Historische markt Westland in het gemeentehuis van Westland met een historische boekenmarkt.

De conservator van het museum heeft in 2018 zeven keer een lezing gegeven over diverse onderwerpen met betrekking tot de Westlands geschiedenis. Vier keer voor bewoners van verzorgingshuizen, voor ouderen en leden van ouderenbonden. De andere drie lezingen waren voor een algemeen publiek. Het Westlands Museum wordt door middel van deze lezingen extra onder de aandacht gebracht bij het publiek waardoor het draagvlak voor het museum in de samenleving wordt vergroot.

Historisch centrum

Het historisch centrum is de bibliotheek en documentatiecentrum. Er is een uitgebreide bibliotheek, een verzameling historische topografische kaarten, een grote foto- en diaverzameling en een mooie verzameling oude ansichten. Al deze publicaties, afbeeldingen en documentatie vormen bij elkaar de grootste openbaar toegankelijke verzameling van de Westlandse geschiedenis die er is.

De Westlandse archeologische werkgroep, de Studiegroep Genealogie Westland (stamboom- familiegeschiedenis) en het Genootschap Oud-Westland hebben in het museum hun thuisbasis.

Samenwerkingsverbanden

Het Westlands Museum heeft in het verslagjaar met de volgende organisaties samengewerkt.

Het Westlands Museum is onderdeel van het Cultureel Platform Westland, waarin alle culturele organisaties van gemeente Westland samenwerken. Samen met Cultuurweb werkt het museum aan de ontwikkeling van educatieve projecten op erfgoedgebied.

In het kader van de Westlandse Natuur- en MilieuEducatie (WNME) is het combinatie-arrangement voor het lager onderwijs, waarbij er één programma is gemaakt met een bezoek aan het museum en aan Tomatoworld, gecontinueerd. In 2018 vonden 9 bezoeken plaats die ondersteund werden door WNT-web (Westlands Natuur en Techniek-web)

Door de WOS (Westlandse Omroep Stichting) is het initiatief genomen om via hun website wekelijks extra aandacht te besteden aan de Westlandse geschiedenis. De inhoud van de rubriek Streekhistorie op de WOS website wordt aangeleverd door de Westlandse historische werkgroepen en verenigingen, musea en het Historisch Archief. Wekelijks wordt een nieuw onderwerp aangeleverd. Het museum heeft in 2018 voor deze rubriek vijf verhalen aangeleverd.

Het Westlands Museum werkt samen met de Werkgroep Streekpromotie Westland en is ook vertegenwoordigd in de werkgroep Toerisme Westland die is omgevormd tot Bezoek Westland. Dit initiatief heeft een eigen website, www.bezoekwestland.nl en een eigen folder die elk jaar geactualiseerd wordt.

Westlandkaart

In samenwerking met het Historisch Archief Westland (HAW), museum De Timmerwerf, het Westlands Museum en de Westlandse historische werkgroepen is er een groeikaart van het Westland ontwikkeld, Westlandkaart genaamd. Hiervoor werden er voor verschillende perioden reconstructies van het landschap in het Westland gemaakt. Op de kaart zijn verdeeld over de verschillende periodes punten met extra historische informatie met foto's en tekeningen te zien. De kaart is in 2018 verder uitgebreid met tientallen nieuwe markers met historische informatie over allerlei objecten en locaties, gepresenteerd door middel van foto's en teksten. Dit werk wordt uitgevoerd door de Westlandse musea en historische werkgroepen. Er was een wens om via een video-animatie te laten zien hoe het landschap in de loop der tijd geweest is en zich ontwikkeld heeft. Deze video-animatie van de kaart is in 2018 gereed gekomen en wordt nu vertoond in de Westlandse musea en het Loosduins Museum. De realisering van de Westlandkaart is gefinancierd door de Westlandse cultuurfondsen zoals Fonds Westland, Loswal de Bonnen en het Rabo Coöperatiefonds.

Historisch Informatie Punt (HIP)

Samen met het Historisch Archief Westland werkt het Westlands Museum aan de ontwikkeling van het HIP Westland. Via een te ontwikkelen website voor dit HIP is het de bedoeling dat alle verzamelingen van het archief en het museum digitaal toegankelijk worden. Dit project wordt financieel ondersteund door de gemeente Westland.

De in 2016 aangestelde projectleider heeft een programma van eisen opgesteld en op basis daarvan is in 2017 bij diverse softwareleveranciers een offerte gevraagd. Na afweging van de verschillende offertes en bestudering van de verschillende systemen kwamen we tot de conclusie dat er nog te veel onduidelijkheden zijn en daarom is de definitieve keuze voor een softwareprogramma uitgesteld. Wel wordt er al hard gewerkt aan het digitaliseren van de diverse foto- en diacollecties van het museum. Op het ogenblik worden er door 9 vrijwilligers foto's ingescand en beschreven. Dit gebeurt op zo'n manier dat al het digitale materiaal is over te zetten in een later te kiezen software-programma.

Toekomstplannen

De toekomstplannen van 2018 zijn niet allemaal gerealiseerd en deels doorgeschoven naar 2019. In de Historische Tuin zal in 2019 een educatieve ruimte ingericht worden met daarin een touchscreen waarop de bezoekers digitale informatie over alle geteelde producten in de tuin kunnen opvragen. Ook in de tuin zullen diverse informatiepanelen geplaatst worden met daarop uitleg over de verschillende teelten en soorten kassen.

Nieuwe plannen voor het komende jaar zijn een tentoonstelling over Westlandse buitenplaatsen, een tentoonstelling over de Wateringse kunstenaar Leendert Scheltema en over historische kassen.

In 2019 bestaat de Broederschap van de Westlandsche Processie naar Kevelaer 200 jaar en in het kader van die herdenking zal er een expositie over bedevaarten van en naar het Westland georganiseerd worden.

Het Westlands Ramenwarenhuis zal in 2019 gerestaureerd worden. Vooral het houten geraamte is in slechte staat en moet verstevigd of vervangen worden. De tuinschuur wordt opnieuw ingericht.

De jaarrekening is vastgesteld door het bestuur van de Stichting Streek- en Tuinbouwhistorie Westland op 13 maart 2019.

voorzitter,
J. Prins

secretaris,
P. van Leerdam

Secretariaat van de Stichting
Streek- en Tuinbouwhistorie Westland
p/a Westlands Museum voor Streek- en Tuinbouwhistorie
Middel Broekweg 154
2675 KL Honselersdijk
Tel. 0174-621084

Internet: www.westlandsmuseum.nl
E-mail: info@westlandsmuseum.nl

2 Jaarrekening

2.1 Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling Activiteiten

De stichting verwerft, beheert en exploiteert een centrale vestiging ten dienste van het streek- en tuinbouwhistorisch werk in het Westland, alsmede alle overige zaken die met de streek- en tuinbouwhistorie verband houden of daaraan bevorderlijk kunnen zijn, en het anderszins scheppen van mogelijkheden tot het ontwikkelen van activiteiten ten behoeve van het hiervoor omschreven doel.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens algemeen aanvaarde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten.

Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Materiële vaste activa

De bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de op basis van de geschatte economische levensduur bepaalde afschrijvingen dan wel tegen bedrijfswaarde indien deze laatste lager is. De afschrijvingen bedragen een vast percentage van de verkrijgingsprijs, waarbij waar nodig rekening wordt gehouden met de restwaarde van het actief. Het gehanteerde afschrijvingspercentages zijn:

- a. Gebouwen - 25 jaar / 4%
- b. Inrichting tentoonstelling - 10 jaar / 10%
- c. Inventaris - 10 jaar / 10%
- d. Computers / multimedia - 5 jaar / 20%

De investeringen die zijn gefinancierd uit speciale inzamelingsactie of toegekende subsidies worden niet geactiveerd. Verder wordt verwezen naar 2.5. Aanvullende informatie Materiële vaste activa.

Voorziening grootonderhoud

Deze voorziening is gevormd ter egalisatie van kosten voor het planmatig onderhoud aan het museum gebouw inclusief elektronica.

Algemene grondslagen voor bepaling exploitatieresultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden en aan het verslagjaar toe te rekenen kosten. De kosten worden bepaald op historische kostprijs met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen.

Kosten waarvoor een bestemmingsreserve is gevormd worden direct ten laste van deze bestemmingsreserve gebracht.

Bestemmingsreserves worden gevormd op basis van een bestuursbesluit tot het doen van uitgaven en worden in het jaar van besluitvorming ten laste van het resultaat gebracht.

2.2

Balans**Balans per 31 december***na verwerking saldo exploitatierekening*

	2018		2017	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Materiële vaste activa				
Gebouwen en terreinen	0		1.929	
Computers/multimedia	0		0	
Inventaris	0		0	
		0		1.929
Vlottende activa				
Statiegeld		173		128
Geldmiddelen				
Kas	1.040		346	
Pinbetalingen	0		31	
Rabobank rekening/courant	3.388		4.044	
Rabobank BedrijfsSpaarRekening	50.689		23.985	
Rabobank BedrijfsBonusRekening	15.900		5.600	
		71.017		34.006
Vorderingen en overlopende activa				
Debiteuren	901		2.454	
Waarborgsom Bovendijk	4.050		4.050	
Omzetbelasting	3.177		2.117	
Nog te ontvangen/voorstuitbetaald	1.713		2.184	
		9.841		10.805
Totaal activa		<u>81.031</u>		<u>46.868</u>

Balans per 31 december	2018		2017	
	€	€	€	€
PASSIVA				
Stichting vermogen				
Vrije reserve	3.694		-10.377	
Vastgelegd vermogen	0		0	
Bestemmingsreserves	0		0	
		3.694		-10.377
Voorziening groot onderhoud		17.900		5.600
Vreemd vermogen				
Langlopend vreemd vermogen				
Obligatielening		0		0
Kortlopend vreemd vermogen				
Uit te voeren projecten	23.256		21.647	
Krediteuren	8.368		2.503	
Gereserveerd vakantiegeld + sociale lasten	5.196		5.074	
Gereserveerde vakantiedagen	13.080		12.052	
Vooruit ontvangen/nog te betalen	5.680		5.484	
Belastingen en sociale premies	3.857		4.885	
		59.437		51.645
Totaal passiva		<u>81.031</u>		<u>46.868</u>

2.3 Toelichting op de balans

	<u>2018</u>		<u>2017</u>	
	€	€	€	€
Materiële vaste activa		Woning		
Aanschafwaarde				
Openingsbalans		48.223		
Aanschaffingen huidig jaar		0		
Desinvesteringen huidig jaar		0		
Totaal aanschafwaarde		<u>48.223</u>		
Cumulatieve afschrijvingen				
Openingsbalans		46.294		
Afschrijving huidig jaar		1.929		
Desinvesteringen huidig jaar		0		
Totaal cumulatieve afschrijvingen		<u>48.223</u>		
Boekwaarde einde periode		<u><u>0</u></u>		
Geldmiddelen		<u>71.017</u>		<u>34.006</u>
De sterke stijging van de geldmiddelen is veroorzaakt doordat onder de schulden het aantal balansposten is toegenomen, waarvan de uitgaven in de toekomst zullen plaats vinden. Denk aan projecten Zonnepanelen en krediteuren, maar ook voorziening groot onderhoud. Daarnaast draagt de stijging van het positieve resultaat ook bij aan de toename.				
Nog te ontvangen/vooruitbetaald				
Museumkaart, nabetaling	1.155		2.148	
Fonds 1818, afrekening schilderijen	540		0	
Overige	18		36	
		<u>1.713</u>		<u>2.184</u>
Vrije reserve				
Saldo per 1 januari		-10.377		-22.330
Exploitatieresultaat		14.071		6.685
Komt van bestemmingsreserve		0		5.268
Saldo 31 december		<u>3.694</u>		<u>-10.377</u>

De vrije reserve is het cumulatief resultaat over de afgelopen jaren na verdeling van het resultaat van 2018. Door de toevoeging van het resultaat slaat het negatief stichtingsvermogen om naar een positief vermogen. Indien de vrije reserve meer bedraagt dan €5.000, zal het meedere worden toegewezen aan een nog te bepalen bestemmingsreserve.

	<u>2018</u>		<u>2017</u>	
	€	€	€	€
Voorziening Groot onderhoud				
Saldo per 1 januari		5.600		2.800
Dotatie		12.300		2.800
Onttrekking		<u>0</u>		<u>0</u>
Saldo 31 december		<u>17.900</u>		<u>5.600</u>

In 2018 is basis van onderzoek besloten om grootonderhoud verder uit te breiden met onder andere periodiek onderhoud boot, tuindijk en electronica over de periode 2016 tot en met 2018.

Uit te voeren projecten:

Digitale Groeikaart Westland	5.114	14.285
Zonnepanelen	13.868	7.362
Tentoonstelling Buitenplaatsen	<u>4.274</u>	<u>0</u>
	<u>23.256</u>	<u>21.647</u>

Voor deze projecten zijn in de afgelopen jaren voorschotten ontvangen en zal de afhandeling in 2019 of verder plaats vinden.

Krediteuren	<u>8.368</u>	<u>2.503</u>
--------------------	--------------	--------------

De toename is het gevolg van de inkoopfactuur van de ontwikkeling website.

Vooruit ontvangen/nog te betalen

Afrekening boekverkopen	1.065	271
Vooruit ontvangen donaties	93	48
Vernieuwing reclamebord	0	315
Revitalisering, vervanging warenhuis	1.722	2.000
Flynth, accountantscontrole	<u>2.800</u>	<u>2.850</u>
	<u>5.680</u>	<u>5.484</u>

2.4 Exploitatierkening

	realisatie 2018		begroting 2018		realisatie 2017	
	€	€	€	€	€	€
BATEN						
Bijdragen						
Gemeente Westland: expl.subsidie	185.676		186.174		184.332	
Stichting WNME, subsidie	260		500		200	
Gemeente Midden Delfland: subsidie	500		500		500	
Sponsors	1.221		7.500		2.127	
Fondsen	1.370		2.500		1.019	
Donateurs	14.633		17.500		14.926	
Giften	510		1.500		665	
		204.170		216.174		203.769
Toegang						
Entreebewijzen	24.422		24.000		30.650	
Lezingen/workshops	0		0		0	
Verhuur ruimte	393		2.000		124	
		24.815		26.000		30.774
Verkopen						
Activiteiten (incl. cursusgelden, lezingen/workshops)	3.784		2.000		4.336	
Consumpties	33.582		34.000		42.856	
Boeken	3.885		2.500		3.927	
Groenten	5.636		8.000		5.926	
Souvenirs & overige	3.223		2.000		2.623	
		50.110		48.500		59.668
Overige inkomsten						
Rente	4		0		0	
Overige baten	110		0		6.226	
		114		0		6.226
Totaal inkomsten		279.209		290.674		300.437
Naar Vrije Reserve		-14.071		-3.770		-6.686
Totaal baten		<u>265.138</u>		<u>286.904</u>		<u>293.751</u>

	realisatie 2018		begroting 2018 1)		realisatie 2017	
	€	€	€	€	€	€
LASTEN						
Personeel en vrijwilligers						
Salarissen, sociale lasten en pensioenen	136.966		157.904		172.586	
Ontvangen ziektegeden	0		0		-817	
Ziekteverzuimkosten	3.900		4.000		5.082	
Saamhorigheidsbevordering	5.572		4.000		4.715	
Overige kosten	1.154		1.000		1.166	
		147.592		166.904		182.732
Huisvestingskosten						
Onderhoud gebouwen en terrein	4.672		4.500		2.751	
Afschrijvingskosten	1.929		0		7.716	
Dotatie voorziening grootonderhoud	12.300		3.000		2.800	
Energie, water, vuilafvoer	10.805		12.000		13.688	
Verzekeringen	5.600		6.000		5.471	
Rioolheffingen, OZB, waterschap	7.048		6.500		7.122	
Schoonmaak	8.192		12.000		7.712	
Depot	17.596		20.000		17.251	
		68.142		64.000		64.511
Overige exploitatie						
Overige exploitatie	6.123		5.000		6.753	
Accountantskosten	2.800		0		2.850	
		8.923		5.000		9.603
Museale activiteiten						
Onderhoud collectie	0		500		0	
Aankoop collectie en bibliotheek	1.537		2.500		1.518	
Vaste tentoonstelling	0		2.000		0	
Vervanging technische installaties	567		2.000		0	
Tijdelijke tentoonstelling	527		4.000		629	
Tentoonstellingen wagenschuur	1.124		3.000		1.235	
Abonnementen/contributies	1.733		1.500		1.768	
Kosten educatie	600		2.000		0	
Kosten historische tuin	3.140		3.500		3.920	
		9.228		21.000		9.070
Inkoop						
Consumpties	12.868		17.000		14.777	
Boeken	1.224		500		594	
Groenten en verpakkingsmateriaal	317		0		516	
Souvenirs & overig	1.227		2.000		1.188	
Kosten activiteiten	2.593		500		3.086	
		18.229		20.000		20.161
Promotie						
Advertenties	355		2.000		520	
Presentaties (werving)	6.442		2.000		1.342	
Promotiematerialen	919		1.500		309	
Kosten StreekHistorie	5.308		4.500		5.309	
		13.024		10.000		7.480
Rentelasten						
		0		0		194
Totaal lasten						
		<u>265.138</u>		<u>286.904</u>		<u>293.751</u>

1) de cijfers zijn voor de vergelijking met 2018 aangepast.

2.5 Toelichting op de exploitatierekening

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Toegang	24.422	30.744
Het aantal bezoekers is gedaald ten opzichte van 2017. De reden is teruggang van het aantal groepsbezoeken per touringcar en de individuele bezoekers.		
Verkopen		
Consumpties	33.582	42.856
Deze daling is het gevolg van de afgenomen bezoek aan het museum.		
Overige inkomsten		
Overige baten	110	6.226
In 2017 is onder andere eenmalige bate genomen vanuit Revitalisering project.		
Lasten:		
Personeel en vrijwilligers	147.592	182.732
De stichting heeft op 1 januari twee stafleden (1,8 fte) in dienst.		
Salarissen, sociale lasten en pensioenen	136.966	172.586
Het aantal stafleden is gedaald van 2,8 vte naar 1,8 vte. De functie van tuinchef is niet vervangen en de taken worden uitgevoerd door één vrijwilliger.		
Huisvestingskosten	68.142	64.511
De toename is veroorzaakt door:		
Onderhoud gebouwen en terrein: toename door incidenteel grote reparaties €4.671 (2017:€ 2.751).		
Afschrijvingskosten: In 2017 was vier jaar niet afgeschreven, kosten gedaald met €5.787 tov 2017.		
Dotatie voorziening: Extra gedoteerd als gevolg van herziening voorziening €8.500, met effect van voorgaand boekjaar van €5.000.		
Overige exploitatie		
Kantoorkosten	6.123	6.754
De overige exploitatie kosten bestaan voor namelijk uit kantoorkosten.		
Denk daarbij onder andere aan telefoonkosten, kosten van kassasysteem, boekhoudpakket en salarisadministratie, telefoon- en computerkosten.		
Promotie		
Presentaties (werving)	6.442	1.342
De toename is veroorzaakt door kosten voor het de eerste fase van ontwerp website en de gemaakte kosten voor opname van introductiefilm in serie verborgen schatten.		

2.6

Aanvullende informatie materiële vaste activa

In deze paragraaf zijn alle te activeren investeringen opgenomen, ongeacht de wijze waarop de financiering heeft plaats gevonden. Geeft tevens zicht op het vastgelegd vermogen (onderdeel stichtingsvermogen).

Grondslagen voor de waardering en resultaatsbepaling materiële vaste activa:

De bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de op basis van de geschatte economische levensduur bepaalde afschrijvingen dan wel tegen bedrijfswaarde indien deze laatste lager is. De afschrijvingen bedragen een vast percentage van de verkrijgingsprijs dan wel van de boekwaarde, waarbij waar nodig rekening wordt gehouden met de restwaarde van het actief.

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn:

- a. Gebouwen - 25 jaar / 4%
- b. Inrichting tentoonstelling - 10 jaar / 10%
- c. Inventaris - 10 jaar / 10%
- d. Computers / multimedia - 5 jaar / 20%

De eventueel ontvangen algemene investeringssubsidies zijn in mindering gebracht op de aanschafwaarde. De investeringen die zijn gefinancierd uit speciale inzamelingsactie of specifiek toegekende subsidies worden geactiveerd, waarbij de ontvangen gelden als "vastgelegd vermogen" onder het stichtingsvermogen zijn opgenomen. Uit "vastgelegd vermogen" valt jaarlijks via de bestemming van het saldo van baten en lasten een bedrag vrij naar ratio van de afschrijvingen op het materieel vast actief.

Verloopstaat Materiële vaste activa over 2018

Materiële vaste activa	Land	Gebouw	Renovatie gebouw	Inrichting tentoonstelling	Inventaris	Computers / multimedia	Totaal
Aanschafwaarde							
Openingsbalans	115.372	342.490	743.544	257.943	115.599	88.460	1.663.408
Aanschaffingen huidig jaar	-	-	-	-	-	-	-
Desinvesteringen huidig jaar	-	-	-	-	-	-	-
Totaal aanschafwaarde	115.372	342.490	743.544	257.943	115.599	88.460	1.663.408
Cumulative afschrijvingen:							
Openingsbalans	-	328.800	79.311	68.785	30.827	47.179	554.902
Afschrijvingen huidig jaar	-	13.690	29.742	25.794	11.560	17.692	98.478
Desinvesteringen huidig jaar	-	-	-	-	-	-	-
Totaal cumulatieve afschrijvingen	-	342.490	109.053	94.579	42.387	64.871	653.380
Boekwaarde einde periode	115.372	-	634.491	163.364	73.212	23.589	1.010.028

Een deel van het gebouw (=woning) is gefinancierd met eigen middelen. Per eind 2018 is dit onderdeel geheel afgeschreven.

Vastgelegd vermogen (onderdeel stichtingsvermogen)

Het vastgelegd vermogen is gelijk aan de som van de boekwaarde Materiële vaste activa, dat is gefinancierd uit inzamelingsacties en toegekende subsidies.

Het vastgelegd vermogen eind 2018 is de boekwaarde €1.010.028. Het aandeel dat zelf is gefinancierd uit de eigen middelen is per eind 2018 volledig afgeschreven.

Gecorrigeerd verloopstaat na correctie van gemeente subsidie:

Op verzoek van de gemeente is de verloopstaat gecorrigeerd voor de ontvangen subsidie van de gemeente Westland met betrekking tot het Revitalisering project (opgeleverd 1 mei 2015).

Overzicht op verzoek van de gemeente	MVA
Aanschafwaarde einde boekjaar	1.663.408
Subsidie	-939.365
Gecorrigeerd aanschafwaarde	<u>724.043</u>
Cummulatieve afschrijvingen einde boekjaar	653.380
Afschrijvingen subsidie	-173.041
Gecorrigeerd aanschafwaarde	<u>480.339</u>
Gecorrigeerd boekwaarde	<u>243.704</u>

De ontvangen subsidie wordt gecorrigeerd op de cumulatieve afschrijvingen afgeschreven op basis van de gemiddelde afschrijvingstermijn.